

1-SHO‘BA.
TASVIRIY SAN‘ATNI ZAMONAVIY PEDAGOGIK
PARADIGMALAR ASOSIDA O‘QITISHNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

ZAMONAVIY TA‘LIM SHAROITIDA TASVIRIY SAN‘ATNI
O‘QITISHNING INNOVATSION METODOLOGIYASI VA KREATIV
KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI

Abdullayev O‘ktamjon Ergashevich
Namangan davlat pedagogika instituti
ART pedagogika kafedrası professori

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta‘lim sharoitida tasviriy san‘atni o‘qitishning innovatsion metodologik asoslari va o‘quvchilarda kreativ kompetensiyani rivojlantirish mexanizmlari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda tasviriy san‘at ta‘limining konstruktivistik yondashuv, kompetensiyaga asoslangan ta‘lim modeli, fanlararo integratsiya hamda raqamli texnologiyalar bilan uyg‘unlashuvi masalalari yoritilgan. Shuningdek, milliy madaniy meros elementlarini ta‘lim jarayoniga integratsiya qilishning didaktik imkoniyatlari ochib berilgan. Maqolada loyiha asosida o‘qitish, portfel baholash tizimi va refleksiv tahlil metodlarining o‘quvchilarning vizual tafakkuri, estetik didi va ijodiy mustaqilligini rivojlantirishdagi ahamiyati asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari tasviriy san‘at ta‘limini modernizatsiya qilish va uning xalqaro ilmiy-pedagogik maydondagi dolzarbligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san‘at ta‘limi, kreativ kompetensiya, innovatsion metodologiya, vizual tafakkur, raqamli texnologiyalar, fanlararo integratsiya, STEAM yondashuvi, milliy madaniy meros, loyiha asosida o‘qitish, portfel baholash, estetik tarbiya

Kirish: Tasviriy san‘at zamonaviy ta‘lim paradigmasida nafaqat estetik didni shakllantiruvchi fan, balki shaxsning kreativ tafakkuri, vizual savodxonligi va madaniy identifikatsiyasini rivojlantiruvchi muhim ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida namoyon bo‘lmoqda. Globallashuv jarayonlari, raqamli texnologiyalarning jadal rivoji hamda san‘atning interdisiplinar xususiyati tasviriy san‘atni o‘qitish metodikasini yangicha yondashuvlar asosida qayta ko‘rib chiqishni taqozo etadi. Bugungi kunda xalqaro ilmiy makonda tasviriy san‘at pedagogikasi konstruktivizm, vizual madaniyat nazariyasi, STEAM integratsiyasi va ijodiy kompetensiyaga asoslangan yondashuvlar bilan uyg‘unlashib, o‘quvchining faol

subyekt sifatidagi rolini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, tasviriy san'at ta'limi an'anaviy reproduktiv modeldan kreativ-innovatsion modelga o'tish jarayonini boshdan kechirmoqda. Tasviriy san'atning didaktik imkoniyatlari uning vizual idrok, obrazli tafakkur va estetik baholash mexanizmlariga bevosita ta'sir ko'rsatish xususiyatida namoyon bo'ladi. Vizual tafakkur inson ongining muhim komponenti bo'lib, u abstrakt g'oyalarni obraz orqali ifodalash, shakl va mazmun uyg'unligini anglash, kompozitsion muvozanatni his etish orqali rivojlanadi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tasviriy faoliyat bilan muntazam shug'ullanish o'quvchilarda divergent fikrlashni, muammoli vaziyatlarda noodatiy yechim topish qobiliyatini va emotsional intellektni rivojlantiradi. Shu bois tasviriy san'atni o'qitish jarayonida metodik vositalarni faqat texnik ko'nikmalarni shakllantirish bilan cheklab qo'yish ilmiy jihatdan yetarli emas; balki mazkur jarayonni shaxsiy tajriba, refleksiya va estetik tahlil bilan boyitish zarur.

Raqamli transformatsiya tasviriy san'at ta'limiga yangi imkoniyatlar olib kirdi. Grafik planshetlar, 3D-modellashtirish dasturlari, sun'iy intellekt asosidagi vizual generatorlar o'quvchilarning ijodiy eksperimentlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, raqamli vositalardan foydalanish an'anaviy tasviriy texnikalarni inkor etmaydi, aksincha ularni boyitadi va yangi sintez shakllarini yuzaga keltiradi. Masalan, akvarel yoki guash texnikasida yaratilgan kompozitsiyani raqamli muhitda qayta ishlash orqali rang plastikasini chuqurlashtirish, kompozitsion variantlarni taqqoslash va vizual tahlil qilish imkoniyati paydo bo'ladi. Bu esa o'quvchilarda analitik tafakkur bilan bir qatorda estetik sezgirlikni ham kuchaytiradi. Tasviriy san'atni milliy madaniy meros bilan integratsiyalash pedagogik samaradorlikni oshiruvchi muhim omillardan biridir. An'anaviy naqshlar, miniatyura maktablari, amaliy san'at elementlari asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarda madaniy identitetni shakllantirish bilan birga, kompozitsion tafakkurni ham rivojlantiradi. Milliy ornamentlarning ritmik tuzilishi, ranglar uyg'unligi va simmetriya tamoyillari matematik va geometrik tushunchalar bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu esa fanlararo integratsiya imkoniyatini yaratadi. Shu ma'noda, tasviriy san'at STEAM yondashuvi doirasida san'at va aniq fanlar o'rtasidagi muloqotni ta'minlovchi samarali platformaga aylanishi mumkin. Zamonaviy metodik yondashuvlar orasida loyiha asosida o'qitish, muammoli vaziyat yaratish, portfel (portfolio) baholash tizimi va refleksiv tahlil alohida o'rin tutadi. Loyiha faoliyati o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borish, vizual materiallarni tahlil qilish va yakuniy badiiy mahsulot yaratish jarayonida mas'uliyatini oshiradi. Portfel esa ijodiy o'sish dinamikasini kuzatish, individual uslub shakllanishini aniqlash va baholashning shaffof mezonlarini ishlab chiqish imkonini beradi. Bunday yondashuv xalqaro jurnallarda e'tirof etilayotgan

kompetensiyaga asoslangan ta'lim modeliga mos keladi. Tasviriy san'at ta'limining samaradorligini oshirish uchun pedagogning kreativ kompetensiyasi ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi nafaqat texnik mahoratga, balki san'atshunoslik bilimlariga, zamonaviy vizual madaniyat tendensiyalariga va pedagogik innovatsiyalarga ega bo'lishi zarur. U dars jarayonida dialogik muhit yaratishi, o'quvchilarning individual g'oyalarini qo'llab-quvvatlashi va estetik bahs-munozarani rag'batlantirishi lozim. Bunday muhit ijodiy erkinlik va tanqidiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, tasviriy san'at ijtimoiy inklyuziya jarayonlarida ham muhim rol o'ynaydi. Turli ehtiyojga ega o'quvchilar uchun vizual ifoda vositalari o'z his-tuyg'ularini erkin namoyon etish imkonini beradi. San'at terapiyasi elementlarini o'quv jarayoniga integratsiyalash orqali stressni kamaytirish, ijtimoiy moslashuvni kuchaytirish va psixologik farovonlikni ta'minlash mumkin. Bu esa tasviriy san'atning faqat estetik emas, balki ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini ham ko'rsatadi.

Xulosa: Zamonaviy ta'lim tizimida tasviriy san'atni o'qitish jarayoni mazmunan va metodologik jihatdan tub yangilanish bosqichiga o'tmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'atni kompetensiyaga asoslangan va innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish o'quvchilarning nafaqat estetik didini, balki kreativ tafakkuri, tanqidiy fikrlashi va vizual savodxonligini ham rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalarni an'anaviy badiiy texnikalar bilan integratsiya qilish ta'lim samaradorligini oshiradi hamda o'quvchilarning ijodiy eksperiment qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shuningdek, milliy madaniy meros elementlarining ta'lim jarayoniga kiritilishi shaxsning madaniy identifikatsiyasini mustahkamlash bilan birga, kompozitsion va obrazli tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi. Loyiha asosida o'qitish, refleksiv tahlil va portfel baholash kabi metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy o'sish dinamikasini ta'minlovchi samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi. Umuman olganda, tasviriy san'at ta'limini modernizatsiya qilish, uni fanlararo integratsiya va raqamli transformatsiya jarayonlari bilan uyg'unlashtirish zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, ushbu sohadagi ilmiy izlanishlarni yanada chuqurlashtirishni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ganiev, A., Ahmedov, D. S. U., Boltaboyev, A. K. U., & Turamov, M. R. U. (2026, February). Cognitive load theory and AI integration: Optimizing educational technology for enhanced learning outcomes. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 3393, No. 1, p. 060053). AIP Publishing LLC.
2. Inamova, Zarnigor Zafar-qizi, and Shirinoy Tursunali-qizi Ismatullayeva. "DEVELOPING ENGINEERING DESIGN SKILLS IN STUDENTS." *Altum International Conference Platform*. No. 1. 2026.

3. Hasanboy o'g'li, B. A. Methods Of Using Modern Technologies Of Teaching In Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 960-963.
4. Boltaboyev, A. X. (2025). Umumta'lim maktablarining boshlang 'ich sinf o 'quvchilarini tasviri san'atga o 'rgatishning maqsadi va mazmuni. *Namangan Davlat Pedagogika Instituti: Ta'lim va Taraqqiyot ilmiy-uslubiy jurnali*, 6, 50-55.
5. Boltaboyev, A. X., & Xaydarova, M. K. (2026). Kompyuter dizayn orqali maktab o 'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirish. *Zamonaviy san'at va gumanitar fanlar bo 'yicha Yevropa sharhi*, 2(1), 42-44.
6. Boltaboyev, A. X. (2026). *Academic Research in Modern Science. International Scientific-Online Conference*, 3 (8), 140–146.
7. Boltaboev, A. K., & Abdirasilov, S. F. (2023). METHODOLOGICAL BASIS OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE IN STUDENTS BY MAKING PENCIL DRAWINGS AND DRAFTS. *Экономика и социум*, (3-2 (106)), 57-60.
8. Boltaboyev, A. (2023, December). BO 'LAJAK O 'QITUVCHINING KASBIY-PEDAGOGIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISH SHART-SHAROITLARI. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions"* (Vol. 1, No. 01).
9. Babur, N., Muazzam, N., & Shahrizoda, A. (2024). THE UNIQUENESS OF WORKING WITH GEOMETRIC OBJECTS IN PENCIL DRAWING CLASSES. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 2(2), 62-66.
10. Бобур, А. Ў. Н. (2022). Тасвирий санъат асарларини яратишда композиция қонунларининг илмий асосларидан фойдаланиш. *Science and Education*, 3(2), 1087-1095.
11. O'G'Li, B. A. A. (2024). Talabalarning figurali kompozitsiya ishlashda naturadan qarab ishlashning ahamiyati. *Science and Education*, 5(12), 229-232.
12. O'G'Li, B. A. A., Lutfullayeva, S. N. Q., & Olimjonova, O. J. Q. (2024). Rangtasvirda kompozitsiya ishlashning qonun-qoidalari, uslublarini o 'rganishning nazariy va amaliy asoslari. *Science and Education*, 5(12), 214-218.
13. Nabiye, B. (2022). Natyurmort kompozitsiyasini tuzish va tasvirlashda bosqichlar asosida ishlashning ahamiyati. *Academic research in educational sciences*, 3(12), 334-338.
14. Oktyabrov, M. A. O. G. L., & Abdug'Ani-O'G'Li, B. (2026). Chizmachilik darslarida tutashmalarni formulaviy va vizualmnemonik yondashuv asosida o 'rgatish metodikasi. *Science and Education*, 7(2), 409-416.
15. Ro'zimamatova, S. I. Q. (2026, March). MODERN COMPOSITIONAL AND COLOR SOLUTIONS IN CREATING STILL LIFE COMPOSITIONS IN WATERCOLOR. In *Altum International Conference Platform* (No. 2, pp. 4-9).
16. Abdug'Ani-O'G'Li, B. (2026). Innovative methods for revealing students' individual abilities in painting classes. *Science and Education*, 7(3), 349-353.
17. Komoldinov, S., & Sattarov, F. (2024). Ijodiy asar yaratish bo 'yicha metodik tavsiyalar. *Scientific-theoretical journal of International education research*, 2(1), 42-46.
18. Sattarov, F. (2024). SCIENTIFIC-THEORETICAL FOUNDATIONS OF LEARNING THE RULES OF COMPOSITION AND DEPICTION IN PAINTING. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(10), 379-382.

19. Sattarov, F. I. (2024). Techniques and Methods of Creating Fine Art Works. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education*, 2(3), 269-271.
20. Sattarov, F. I., & Rahimjonova, N. B. Q. (2026, February). THE PROCESS OF WORKING ON COMPOSITION IN PAINTING LESSONS. In *Altum International Conference Platform* (No. 1, pp. 17-20).
21. Sattarov, F. I., & Usmanova, X. N. Q. (2026). Teaching the subject of composition in specialized art schools. *Science and Education*, 7(2), 386-389.
22. Sattarov, F. I., & Lutfullayeva, S. N. Q. (2026). The influence of interactive methods on the development of compositional thinking in painting lessons. *Science and Education*, 7(2), 356-360.
23. Islomovich, S. F. QALAMTASVIR MASHG „ULOTLARIDA TALABALARNI KOMPOZISIYA OID BILIM VA MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH.
24. Tadjibayev, A. B., & Abdurashidova, U. D. Q. (2026, January). THE PRACTICAL SIGNIFICANCE OF TEACHING TECHNICAL DRAWING AND GEOGRAPHY ON AN INTEGRATIVE BASIS. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 64-68).
25. Tokhtaeva, Z., Salomov, B., Tadjibaev, A., Urinov, S., Chulieva, G., & Tueva, E. (2025, September). Optical systems in UAVs for sustainable development of precision agriculture. In *Optical and Computational Technologies for Measurements and Industrial Applications (OptiComp 2025)* (Vol. 13803, pp. 82-90). SPIE.
26. Tadjibayev, A. (2025). YAGONA GRAFIKAVIY TEXNOLOGIYANI AMALIYOTGA JORIY ETISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 291-295.
27. Tadjibaev, A. B. (2014). The role of subject teachers in providing a unified graphics mode. *The Advanced Science. Open access journal.–United State*, (9-2014), 43-45.
28. ugli Dominjonov, K. F. (2026). THE HARMONY OF FOLK APPLIED ART AND CONTEMPORARY ART IN POTTERY WORKS. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 2(1), 32-35.
29. Faxriddin o‘g‘li, D. K. (2026). O‘ZBEKISTON KULOCHILIGIDA TARIXIY SHAXSLAR TALQININING BADIY TAHLILI. *SHOKH LIBRARY*, 1(1).
30. Dominjonov, K. F. U. (2026, January).
31. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Ulug‘Bek-O‘G‘Li, K. (2026). Kulolchilikda yangi materiallar va texnologiyalarning qo‘llanilishi. *Science and Education*, 7(2), 87-92.
32. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Odilova, M. X. J. Q. (2026). Zamonaviy hayotimizda naqqoshlik milliylik omili. *Science and Education*, 7(2), 350-355.
33. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Axmatjonova, U. L. Q. (2026). An‘anaviy va zamonaviy kulolchilik texnologiyalarining taqqoslanishi va rivojlanish istiqbollari. *Science and Education*, 7(2), 79-86.
34. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Xamidullayeva, K. A. Q. (2026). Integratsion dars modeli samaradorligi: nazariy va empirik tahlil. *Science and Education*, 7(3), 403-407.
35. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Akbarova, M. B. Q. (2026). Kulolchilik asarlarida xalq amaliy san‘ati va zamonaviy san‘at uyg‘unligi. *Science and Education*, 7(3), 430-435.
36. O‘G‘Likomoldinov, S. J., & Abdirasilov, S. F. (2023). ON THE INTEGRITY OF ILLUSTRATION IN PAINTING LESSONS AND ITS RELATIONSHIP WITH COMPOSITION ACTIVITY. *Экономика и социум*, (3-2 (106)), 168-171.